

Handläggare   Jörgen Olsson
Telefonnummer   +46733488275
E-post   jorgen.olsson@trollhattan.se
Datum   2026-04-10
Diarienummer   KS 2025/949

Förslag till beslut om upphävande av delar av Älvrummets naturreservat

Sammanfattning

Trafikverket har hos kommunstyrelsen ansökt om att delar av Älvrummets naturreservat ska upphävas. Ansökan avser de områden som permanent behövs för att anlägga en ny slussled i Trollhättan samt för att kunna bredda en kortare sträcka av Olidevägen. Avgränsningen följer plangränsen för slussens verksamhetsområde och Olidevägens utbredning som lokalgata i kommande detaljplan för slussområdet. Även en mindre yta (ca 400 m²) i anslutning till fastigheten Olidan S.1 upphävs av arronderingsskäl. Enligt bestämmelserna i 7 kap 7 § miljöbalken får kommunen helt eller delvis upphäva beslut som den meddelat om att bilda reservat om det finns synnerliga skäl för detta. Trafikverket anger som synnerliga skäl sjöfartens nationella betydelse på Göta älv och att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. I Trafikverkets ställningstagande från 2023 görs bedömningen att en ny slussled genom Älvrummets naturreservat är det alternativ som bäst uppfyller projektets ändamål och projektmål med minsta möjliga intrång och olägenhet och utan oskälig kostnad med beaktande av övriga intressen. Trollhättans stad har i beslut 2023-10-30 (dnr 2023/00787553) valt att förordna alternativ Nord till Trafikverket som val av ny sträckning. För den förlust och annan skada som intrånget innebär på natur- och friluftsvärden har Trafikverket tagit fram förslag på kompensationsåtgärder.

Förslag till beslut

Samordningsutskottet föreslår kommunstyrelsen att besluta med stöd av 7 kap 7 § första stycket miljöbalken (1998:808) att upphäva kommunstyrelsens beslut 2009-05-13 (KS 2008/622-265) om bildande av naturreservatet Älvrummet i de delar som är markerade på bifogad karta,

bilaga 1. Det kvarvarande naturreservat Älvrummet får då gräns enligt karta i bilaga 2.

Beslut om upphävande gäller under förutsättning av att dom i mål M 5090-2025 vid Vänersborgs tingsrätt, Mark och miljödomstolen vinner laga kraft samt att ny detaljplan för slussanläggning och farled, del av Olidan 3:2, 5:16 med flera med diarienummer PLAN 2024:3159 vinner laga kraft.

Slussprojektet ska även ha erhållit erforderliga medel för genomförandet enligt Trafikverkets Nationell plan för projektet *Slussar i Trollhätte kanal*.

Samordningsutskottet föreslår vidare kommunstyrelsen att besluta att ge Samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att arbeta fram förslag till beslut och skötselplan för nytt naturreservat vid Skälsbo samt när slussprojektet är i sitt slutskede även ett nytt förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Älvrummet.

Villkor

Följande villkor gäller för besluten:

1. I enlighet med 7 kap 7 § fjärde stycket miljöbalken (1998:808) ska intrånget i naturreservatet kompenseras genom att Trafikverket bekostar bildande av nytt naturreservat i ett område vid Skälsbo, inklusive markersättning och initiala naturvårds- och friluftsåtgärder samt informationsmaterial i enlighet med upprättat avtal mellan Trollhättans stad och Trafikverket DATUM (bilaga 3).
2. Trafikverket ska bekosta arbetet med återställande av naturreservatet Älvrummet i enlighet med upprättat avtal mellan Trollhättans stad och Trafikverket DATUM (bilaga 4). Det innebär bland annat nytt beslut och skötselplan, nya skyltar, foldrar, ledmarkeringar, omdragning av stigar och åtgärdande av eventuella skador som uppstått i de kvarvarande delarna av naturreservatet.
3. Trafikverket ska säkerställa och bekosta så att Kärlekens stig kan ansluta och passera över ny slussanläggning i ett älvnära område i enlighet med upprättat avtal mellan Trollhättans stad och Trafikverket DATUM (bilaga 4).
4. Trafikverket ska bekosta insatser på hängbron i enlighet med upprättat avtal mellan Trollhättans stad och Trafikverket DATUM (bilaga 4).

Beskrivning av ärendet

Laghänvisning

Kommunstyrelsen har den 13 maj 2009 (KS 2008/622-265) beslutat att Älvrummet ska skyddas med stöd av miljöbalkens områdesbestämmelser. Syftet med reservatet är att bevara och utveckla värdefulla rasbranter och skogsmiljöer utmed Göta älv samt att säkerställa området för friluftsliv och naturmiljöstudier.

För att trygga ändamålet med naturreservatet har kommunstyrelsen beslutat ett antal föreskrifter som bland annat inskränker markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom reservatsområdet. Det är bland annat förbjudet uppföra byggnad eller anläggning, anlägga väg, att gräva, schakta, tippa eller fylla ut i området. I beslutet anges samtidigt att en dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av en ny slussled.

Enligt 7 kap 7 § miljöbalken kan kommunstyrelsen lämna dispens från meddelade föreskrifter om det finns *särskilda skäl*. För att helt eller delvis upphäva beslut om naturreservat krävs enligt samma paragraf *synnerliga skäl*.

Kommunstyrelsens motiv till upphävande

Dagens slussar i Trollhättan börjar närma sig slutet på sin tekniska livslängd och behöver därför bytas ut. År 2030 anses de vara uttjänta. För sjöfarten är det av central betydelse att farleden är öppen för trafik under tiden de nya slussarna anläggs. Trafikverkets och Sjöfartsverkets bedömning är därför att den enda möjligheten att bibehålla och utveckla Vänersjöfarten är att byggnationen av slussar görs i en ny sträckning.

För att välja ny sträckning i Trollhättan har två samråd genomförts. Efter det sista som pågick under hösten 2023 tog Trafikverket slutligen ställning till alternativ Nord (Beslut 2023-12-08, dnr TRV 2021/8067, SjöV 23-06276). Ställningstagandet bygger på Trafikverkets och Sjöfartsverkets samlade bedömning av alternativens effekter och konsekvenser samt i vilken utsträckning de bäst uppfyller projektets ändamål och projektmål med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad samt med beaktande av övriga samhällsintressen. Övriga alternativ utöver Nord, som i sin sträckning passerar Älvrummets naturreservat, avfärdades från fortsatt planering. Trollhättans

stad har i beslut 2023-10-30 (dnr 2023/00787553) valt att förorda alternativ Nord till Trafikverket som val av ny sträckning.

Sjöfarten på Göta älv är av nationell betydelse och Trollhätte kanal omfattas av riksintresset för kommunikation. Nyttjandemöjligheten av riksintresseanläggningar ska så långt som möjligt beaktas vid beslut om åtgärder som rör markanvändningen i direkt berörda eller angränsande områden. Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt (3 kap 10 § miljöbalken).

Genomförandet av den planerade slussleden kommer innebära omfattande ingrepp på naturmiljön i berörda delar. De skogliga värden naturreservatet avser att skydda kommer försvinna helt i de avsnitt som permanent tas i anspråk för slussleden med tillhörande verksamhetsområde. Vid en dispens från beslutade föreskrifter gäller fortfarande reservatsbestämmelserna på det aktuella området. Även syftet med reservatet kvarstår vilket i detta fall bedöms som olämpligt då värdet är borta. Att upphäva reservatet i de delar som permanent tas i anspråk är därför en mer ändamålsenlig lösning. Att reservatet är upphävt är också en förutsättning för att kunna besluta om en annan markanvändning i kommande detaljplan.

Slussarna och kanalen genom Trollhättan utgör en viktig kommunikationsled och är av avgörande betydelse för en fungerande kommersiell Vänersjöfart. Den är även av vital betydelsen för fritidsbåtstrafiken i och runt Väners farvatten. Kommunstyrelsen anser att farledens nationella betydelse i kombination med lokaliseringstuderingens sammanvägda bedömning om mest lämpliga val av sträcka utgör synnerliga skäl för att upphäva naturreservatet Älvrummet i de delar Trafikverket ansöker om.

Bedömning av kompensationsåtgärder

Beslut om upphävande eller dispens får enligt miljöbalken meddelas endast om intrånget i natur- och friluftsvärdet kompenseras i skäligen utsträckning. Kompensation bör i första hand ske genom att naturmiljöer återställs i stället för de som går förlorade.

Trafikverket har i sin ansökan redovisat vilka konsekvenser en ny slussled innebär på Älvrummets naturreservat (bilaga 1 i Trafikverkets ansökan).

Byggnationen innebär att naturmark med höga naturvärden tas i anspråk och att barriäreffekter uppstår för vissa arter. Upphävandet medför också betydande konsekvenser för rekreation och friluftsliv. Utöver de delar på 4,1 hektar som får en helt annan markanvändning uppstår tillfälligt behov av att använda 0,8 hektar av reservatets mark i samband med byggnationen. Dessutom tillkommer en så kallad kanteffekt på 2,6 hektar runt den nya slussleden där de nuvarande naturvärdena i skogsmiljön riskerar att påverkas negativt av ökad solinstrålning och vind.

För att visa på hur de natur- och friluftsvärden som försvinner kan kompenseras har Trafikverket upprättat en kompensationsutredning (bilaga 2 i Trafikverkets ansökan). Huvudförslaget är att bilda ett nytt naturreservat på fastigheten Skälsbo 3:1 på östra sidan av Göta älv mellan Älvrummets naturreservat och Åkerströms naturreservat. I detta område föreslås olika åtgärder för att höja områdets natur- och friluftskvalitéer. Exempel på naturvårdsåtgärder som ska utföras är borttagande av gran, frihuggning av ekar och tallar samt skapa död ved. Åtgärder för friluftsliv omfattar bland annat anläggande av ny stig, ledmarkeringar, skyltar och bänkar. En ny parkering ska också anläggas för att öka tillgängligheten till området. Arealen på området där de föreslagna kompensationsåtgärderna ska utföras uppgår till cirka 26 hektar medan utbredningsområdet för ett nytt reservat totalt omfattar cirka 47 hektar.

Utöver de föreslagna kompensationsåtgärderna kommer Trafikverket också bekosta olika delar för att återställa Älvrummets naturreservat. Åtgärderna handlar bland annat om en ny draging av Kärlekens stig, åtgärder på hängbron och att bekosta ett nytt reservatsbeslut och skötselplan.

Kommunstyrelsen bedömer att Trafikverkets förslag till åtgärder utgör en skälig kompensation för det intrång som slussleden orsakar.

Intrångsersättning och rättslig ställning

Vid bildandet av Älvrummets naturreservat utgick ingen intrångsersättning till de statliga markägarna Vattenfall och Sjöfartsverket. Någon ekonomisk uppgörelse om återbetalning är därför inte aktuell. Förpliktelser och rättigheter som legat på Trollhättans stad som förvaltare av reservatet upphör i berörd del vid upphävandet och all rättslig ställning som markägare återgår till Vattenfall Vattenkraft AB (del av Olidan 5:16 och del av Malöga 8:1) respektive Sjöfartsverket (del av Åker 10:1).

Kungörelse och myndighetssamråd

Ansökan om upphävandet av delar av naturreservatet Älvrummet är kungjort i den lokala tidningen TTELA med annons den 25 september 2025. Ansökan har också varit anslagen på stadens hemsida där information har funnits om processen, ansökan med bilagor och hur man lämnar synpunkter.

Samråd med myndigheter och sakägare...

Allmänhetens inkomna synpunkter finns sammanställda som en särskild del av myndigheternas samrådsredogörelse.

Avgifter

Enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa är timavgiften för handläggningen 1 253 kronor/timme för år 2025 och 1 262 kronor/timme för år 2026. Arbetet med ansökan om upphävande har tagit xx timmar 2025 och xx timmar 2026. Avgiften för Trafikverket med organisationsnummer 2021006297 blir xx xxx kronor. Faktura på avgiften skickas separat när beslutet vunnit laga kraft.

Att överklaga

Beslutet kan överklagas. För instruktioner se "Hur man överklagar beslut om upphävande av naturreservat bildat av Trollhättans Stad" som bifogas vid delgivning av beslut till sökande och berörda sakägare/myndigheter.

Barnrättslagen

Någon barnrättsanalys är inte genomförd i processen med att upphäva delar av Älvrummets naturreservat. Men som underlag till den pågående detaljplanprocessen för slussanläggningen och en ny farled finns en social konsekvensanalys (SKA) sammanställd. I analysen framgår att området används av barn och unga för vandring samt att många pedagogiska verksamheter till exempel förskolor använder området i sin utbildning. Närheten till vattnet anges som en resurs, men också något som borde kunna utvecklas mer. I övrigt saknas ytterligare analyser eller bedömningar från ett barnrättsperspektiv i nuvarande underlag till detaljplan.

Att reservatet upphävs i delar och ersätts av en slussled leder till en försämrad tillgänglighet av ett tätortsnära grönområde med färre för barnen

hälsofrämjande strukturer och mötesplatser som följd. Bildandet av ett nytt reservat kompenserar förlusten till dels, men begränsas för vissa barngrupper av ett längre avstånd. Insatser för att en god tillgängligheten till det nya reservatet eller andra delar av Älvrummets naturreservat är ett viktigt barnperspektiv.

En ytterligare utmaning är den lång byggtiden och den stora mängden berg som ska transporteras. Omfattande transporter medför för barnen buller- och olycksrisker. Detta är emellertid en indirekt effekt av ett upphävande och bör därför konsekvensbeskrivas i kommande prövningar.

Beskrivning av beslutets klimatkonsekvenser

- Beslutet bedöms medföra i huvudsak positiv klimatpåverkan, direkt eller indirekt
- Beslutet bedöms inte medföra vare sig positiv eller negativ klimatpåverkan
- Beslutet bedöms medföra en i huvudsak negativ klimatpåverkan, direkt eller indirekt

Kommentar som förklarar hur bedömningen ovan gjorts

I detaljplanens samrådsversion av miljökonsekvensbeskrivning för slussprojektet beskrivs klimatpåverkan. I sammanfattning av hur planen bidrar till eller motverkar uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan står: Under byggskedet bidrar detaljplanen till stora klimatutsläpp. Det är framför allt material och transporter under byggtiden som genererar växthusgaser. Det systematiska arbetssättet med klimatreducerande åtgärder under byggskedet gör att påverkan kan minskas. Genom åtgärder på tre platser i Göta älv (Vänersborg, Trollhätte kanal och Lilla Edet) säkerställs en långsiktig funktion och möjliggör för en ökad kapacitet för sjöfarten som har potential att utvecklas under lång sikt framåt. Detaljplanen innebär att möjligheterna till klimatsmarta transporter av gods på fartyg utvecklas. Västra Götalandsregionen har pekat ut godstransporter via sjöväg som prioriterat för att minska utsläpp av växthusgaser från transportsektorn. Sammantaget bedöms detaljplanen på lång sikt kunna gynna miljömålets uppfyllande.

Johan Bengtsson
Stadsdirektör

Klicka eller tryck här för att ange text.
Klicka eller tryck här för att ange text.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse, datum 2026-04-10

Bilaga 1, Beslutskarta

Bilaga 2, Karta som visar kvarvarande naturreservatets gräns (ej med i samrådet)

Bilaga 3, Avtal om kompensationsåtgärder (ej med i samrådet)

Bilaga 4, Avtal om återställande och övriga åtgärder (ej med i samrådet)

Bilaga 5, Samrådsredogörelse (ej med i samrådet)

Trafikverkets ansökan om upphävande av del av Älvrummets naturreservat, 2025-09-17, med bilagorna (1) Konsekvensanalys och (2) Kompensationsutredning.

Beslutet skickas till

(ej med i samrådet)

SAMRÅDSUNDERLAG